TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 59 Yazan: ZIYA ŞAKIR

İstanbul telâş içindeydi

Padişah, bütün devlet erkânını derhal Saraya davet etti

İngiliz donanmasının Çanakkaleden geçişi

19 şubat 1222 - 1807.

Sessiz bir sabah. Saat, tam 8... Oldukça şiddetli bir cenub rüzgârı esiyor. Başamiral gemisi olan «Ruvayyal Jorj» dan işaret bayrakları kalkıyor. Şu emir veriliyor:

— Derhal, demir kaldırınız!...

Bütün donanma, demir kaldırıyor. Yelkenler fora ediliyor. Gemiler, Boğaza müteveccihen yol kol nizamına geçiyor.

Donanmanın yürüyüş vaziyeti, şöyle:

Önde, 2 küçük kılavuz gemisi - onları müteakıb 6 saffıharb gemisi - 2 üç ambarlı kalyon - 3 firkateyn - 1 brik...

Donanma, yelkenleri tamamen şişiren uygun rüzgârın önüne katılarak, çok kolaylıkla Boğaza giriyor.

İngiliz donanmasının Boğaza girmesi, çok tabiidir ki bütün istihkâm ve kalelerde, büyük bir heyecana sebebiyet vermişti. Çünkü, İngiliz donanmasına karşı Boğazı kapamak için Sebastiyani'nin yaveri Laskur ile Fransanın Çanakkale konsolosu Meşen'in nezareti altında Fransız zabitleri tarafından yapılan tahkimat ve ıslahat, henüz ikmal edilememişti. Hatta toplardan bir çokları bile, yerlerinde değildi.

Böyle olmakla beraber, istihkâmlar derhal faaliyete başladı. İngiliz donanmasının üzerine bir hayli gülle atıldı. Lâkin, rüzgârın, İngiliz donanmasına pek müsaid bir surette esmekte olması ve İngiliz gemilerinin de yüksek derecede manevra kabiliyetine malik bulunması, atılan gülleleri tesirsiz bıraktı. Ancak bir geminin yelkenleri parçalandı. Ve İngiliz donanması, Boğazı simsiyah bulutlara garkeden barut dumanları arasında, ciddî bir hasara uğramadan, Marmara denizine geçmek muvaffakiyetini kazandı.

İngiliz Başamiralı Dük Vort (Nâra) burnu ile (Gelibolu) arasında tevakkuf etti. Donanmasının uğradığı zayiatı teftişten geçirdi. Gemilerin hasarı, bir kaç saat zarfında tamir edilebilecekti. Efrad zayiatı ise, (altmış nefer) den ibaretti.

Fakat bu altmış neferi kaybetmek de İngiliz Başamiralına güç geldi. Boğazdan geçerken istihkâmlara tek bir güllle atılmasını bile meneden Dük Vort, Gelibolu limanında yatan Türk harb gemilerine hücum için emir verdi.

O gün, Kurban bayramının ikinci günüydü. Türk donanmasının efradı izinli olarak gemilerini terketmişlerdi. Bilhassa topçuların hemen hepsi, bayramı geçirmek için İstanbula gitmişlerdi. Şu hale nazaran Türk donanması, kendisini kat'iyyen müdafaa edecek halde değildi.

Amiral Dük Vort, donanmasını derhal (saffıharb) nizamına geçirdi. Gelibolu limanına girdi. Bir büyük kadirga ile beş firkateynden ibaret olan Türk donanmasına hücum etti.

İngiliz gemilerinden açılan şiddetli top ateşlerile, dört Türk gemisi derhal alevler içinde kaldı. Etrafa korkunç dumanlar savurarak yanmaya başladı.

İki Türk firkateyni, cesurane bir hareketle derhal demir kaldırdı. İngiliz gemilerinin arasına daldı. Bunlar, kaçıp kurtulacaklardı... İngilizler, bunlardan birini yakaladı. Fakat diğeri, üzerine yağdırılan güllelere rağmen, martı gibi süzülerek, İstanbula doğru, Marmaranın engin ufuklarına daldı.

Bu sırada, (Nâra) istihkâmlarından, tek bir top bile atılmamıştı. Halbuki bu istihkâmlarda Fransız zabitlerile topçu efradı vazife almışlardı. Fakat bunlar, mafevk makamlarından emir telâkki etmedikleri için, önlerinde duran İngiliz donanmasına ateş açmamışlardı.

İngiliz Başamiralı, oradaki tabyaların bu sükûtunu görür görmez derhal bir müfreze asker çıkardı.

İstihkâmlarda bulunan Fransızlar, karaya doğru ilerleyen İngiliz (silâhendaz) larını görür görmez o kadar büyük bir korkuya kapıldılar ki, derhal topları bıraktılar. Karadan, Gelibolu doğru kaçmaya başladılar.

İngiliz bahriye silâhendazları, hiç bir müdafaa ve muhalefet karşısında kalmadan karaya çıktılar. Nara tabyalarında bulunan bütün topların kamalarını çivilemeye muvaffak oldular.

Amiral Dük Vort, müdafaasız bir donanma karşısında kazanmış olduğu bu muvaffakiyetle iktifa etti. Yakalanan Türk firkateynini de beraberine alarak, İstanbula hareket için emir verdi.

***

İstanbul, büyük bir telâş içindeydi. Koca İngiliz donanmasını yarıp geçen Türk firkateyni, süratle İstanbula gelmiş, Geliboluda cereyan eden hâdiseyi haber vermişti.

Demir üzerinde bulunan Türk gemilerinin yanması, İstanbul halkı üzerinde, çok büyük bir teessür uyandırdı. Şehir, bir anda cesim bir kazan gibi kaynamaya başladı.

Padişah 3 üncü Selim, bütün devlet erkânını derhal saraya davet etti. İngiliz donanmasının taarruzundan masun kalabilmek için alınacak tedbirlerin müzakeresine girişildi.

O tarihte, koca İmparatorluğun payitahtı, en basit bir müdafaa kuvvetine bile malik değildi. Şehrin bütün muhafaza vasıtası Bizanslıların köhne sûrlarından ibaretti.

En büyük korku ve telâş, sarayda hükümferma oluyordu... Bir taraftan sarayın kıymetli eşyaları toplanırken, diğer taraftan korkak saray kadınlarının ve haremağalarının feryadlarından durulmuyordu.

İstanbul şehri, Bizanslılardan alındı alınalı, böyle bir tehlikeye maruz kalmamıştı. Bu sebebden dolayı, akıl ve hayalden bile geçirilmiyen bu tehlike karşısında, herkes büyük bir şaşkınlığa uğramıştı.

En büyük telâş, Fransa sefaretanesinde cereyan ediyordu. Sefir Sebastiyani, Padişah 3 üncü Selimle devlet erkânının metanetlerinden şüphe - leniyor; İngiliz donanması ufukta görünür görünmez, İstanbulda Fransız nüfuzunun bir anda sönüvermesinden korkuyordu.

(Arkası var)

Kırmacıların vaziyeti

Ticaret Odası bunlara da buğday verilmesini muvafık görüyor

Ticaret Odası idare meclisi dün sabah toplanarak Toprak Mahsulleri ofisi tarafından kırmacılara buğday verilmemesi dolayısile tahaddüs eden vaziyeti tetkik etmiştir.

Oda idare meclisi uzun bir müzakereden sonra kırmacıların bir taraftan kredi ile muamele yapması, diğer taraftan perakendeci vaziyetini dahi haiz olması itibarile şehir ekonomisi için faydalı bir unsur olduğunu, bunların buğdaysız kalmasile zararın yalnız bu zümreye münhasır kalmayıp kademe kademe yayılacağını görerek kırmacılara tekrar ucuz devlet buğdayı verilmesi için teşebbüs yapılmasına, fakat bundan evvel bir defa da değirmencilerin mütalaasının alınmasına karar vermiştir.

Oda idare meclisi, değirmencilerden bütün kırmacıların değirmenlere vereceği buğdayın şimdiye kadar olduğu gibi öğütülmesinde devam edilip edilmiyeceğini soracak, bundan sonra Ticaret Vekâletine müracaat edilerek kırmacılara da buğday verilmesi istenecektir.

İktısad Fakültesi

Tedris, lisan ve imtihan usullerinde yeniden tadilât yapıldı

Maarif Vekâleti, İstanbul Üniversitesi İktısad fakültesi tedris, lisans ve imtihan talimatnamesinde yeni bazı tadilât yapmıştır. Yeni şekle göre, aşağıdaki derslerin imtihanları grup halinde yapılacaktır:

Birinci sınıfta: İktısadî coğrafya ve Türkiye iktısadiyatının bünyesi; ikinci sınıfta: İktısad ve mufassal iktısad teorisi; üçüncü sınıfta: Para, kredi, banka ve iktısadî doktrinler tarihi; üçüncü ve dördüncü sınıflarda: Okutulan derslerden birbirile alâkadar olanların heyeti umumiyesi; ayrıca, birbirile alâkalı olmadıkları halde, mevzuları, umumî derslerden birinin mevzuuna temas edenlerin imtihanlarının bu umumî dersin imtihanile müştereken grup halinde yapılması, profesörler meclisi tarafından kararlaştırılabilecektir. Profesörler meclisi her sene ders başlangıcında, umumî iktısad imtihanlarile birleştirilecek olan dersleri tespit ederek talebeye ilân edecektir. Bu grupların imtihanları yazılı olarak yapılacaktır.

Bundan başka şu derslerin imtihanları da yazılı olarak yapılacaktır:

Birinci sınıfta: İktısad; ikinci sınıfta: Sosyoloji; üüncü sınıfta: Maliye, dördüncü sınıfta: İşletme iktısadı ve devlet muhasebesi, genel iktısad imtihanı. Bu imtihanda talebe, tahsil esnasında gördüğü bütün iktısad derslerinden mesuldür.

Yazılı imtihanlardan aşağıdakiler eleme mahiyetinde olacaktır:

Birinci sınıfta: İktısadî coğrafya ve Türkiye iktısadiyatının bünyesi, iktısad; ikinci sınıfta: İktısad ve mufassal iktısad teorisi, sosyoloji; üçüncü sınıfta: Maliye, para, banka ve iktısadî doktrinler tarihi; dördnücü sınıfta: İşletme iktısadı ve muhasebesi, genel iktısad imtihanı. Eleme imtihanlarında muvaffak olamıyanlar diğer imtihanlara giremiyeceklerdir.

İhtikâr davası

250 gram çivi satışında ihtikâr yaptığı iddia edilen bir nalburun muhakemesi devam ediyor

Kilosunu 45 kuruşa çivi satmak suretile milli korunma kanununa muhalif harekette bulunduğu iddiasile Adliyeye verilmiş olan nalbur Agapyosun muhakemesine dün ağır cezada devam edilmiştir. Maznun iki yüz elli gram çiziyi on bir kuruş on paraya satarken suç üstünde yakalanmış ve Adliyeye verilmişti.

Dünkü celsede Ticaret müdürlüğünden gelen tezkere okunmuştur. Tezkerede çivi fiatının 28 kuruş olduğu bildiriliyordu. Maznunun müdafaa vekili, tezkereye itiraz ederek müekkilinin 12 numaralı çivi sattığını, çivi küçüldükçe fiatın yükseleceğinin gözönünde tutularak bu hususun yeniden Ticaret müdürlüğünden sorulmasını istemiştir.

Mahkeme, bu talebi kabul ederek Ticaret müdürlüğünden 12 numaralı çivi fiatının yeniden sorulmasına karar vererek muhakemeyi başka bir güne talik etmiştir.

Dokuz kumarbaz

Kadıköyünde bir evde kumar oynarken yakalandı

Evvelki gece Kadıköyünde bir evde kumar oynayan dokuz kişi suç üstünde yakalanmıştır. Bunlar, Rahmi, Ekrem, Arif, manifaturacı Ali, eczacı Artin, Kadıköylü Rıza, manifaturacı Naşid ve İlhamidir.

Sıkı bir surette takib edilmekte olan kumarbazların Yeldeğirmeninde Uzunhafız sokağında Sağlık apartımanında kumar oynayacakları haber alınmıştır. Takib edilmekte olduklarını anlayan kumarbazlar, geceyarısı bu evin bütün ışıklarını yanar bir halde bırakarak Rasimpaşa mahallesinde Talâtbey sokağında Rizanın 11 numaralı evinde toplanarak faaliyete başlamışlardır. Fakat zabıta bu hileyi anlayarak ani surette Rızanın evine girmiş ve kumarbazları suç üstünde yakalamıştır.

Yapılan araştırmada, masa üzerinde 50 lira, 14 takım bakara kâğıdı, 143 fiş ve bir bakara kutusu bulunmuştur. Suçlular, tanzim edilen evrakla birlikte Adliyeye teslim edilmişlerdir.

Manifatura fiatları

Murakabe komisyonu kâr nispetini tekrar tetkik ediyor

Fiat murakabe komisyonu, üzerinde bazı iddialar ve dedikodular yapılmakta olan manifatura fiatları ve kâr nispetleri için Ticaret müdürlüğü vasıtasile tekrar esaslı şekilde tetkikler yaptırmaktadır. Bu tetkikler bugün bitirildiği takdirde komisyon bu akşam tekrar toplanacaktır.

Avrupada harbin başlamasından sonra üzerinde ilk defa ihtikâr görülen manifaturanın fiat tespitinde esaslı şekilde tetkik edilmesi zarurî görülmektedir. Bilhassa manifaturacıların harbin ilk zamanlarında mütemadi şayialar çıkararak zincirleme ticaret yaptıkları ve bu suretle muhtelif ellerin bu devirden yüz binlerce lira kazandıkları bilinmektedir.

Manifatura fiatları ve kâr nispetleri yeniden tayin olunurken eski maliyet fiatları yerine satış fiatlarının esas tutulması alâkadar mehafilde hayretle karşılanmaktadır Çünkü satış fiatının içinde esasen bir kâr bulunmaktadır ve şimdi yeniden kâr verilmektedir.

Siyasî icmal

Almanya - İtalya

İtalya Hariciye Nazırı Kont Cianonun Berlini ziyareti, Hitler'in kendi harb karargâhından payitahta döndüğü bir zamana tesadüf eylemesi itibarile bütün dünyada dikkati celbetmiştir. Alman ve İtalyan Hariciye Nazırları mülâkatlarını icab eden yeni vaziyet ve meseleleri görüşüp karara geldikten sonra Kont Ciano geçen bir ay içinde harb sahnesi olan yerleri görmeğe gitmiştir. Görüşülen ve kararlaştırılan hususat henüz kat'iyetle belli değildir. Fakat mevzularının ne olduğu gizlenmiyor. Harbin İngiltereye karşı devamının doğurduğu meselelerle sulhun akdinden sonra Avrupaya verilecek yeni şekil ve nizam üzerinde fikir müdavelesi yapılmıştır. Beyan olunduğuna göre Almanya ile İtalya İngiltereye karşı başlamak üzere bulunan büyük muharebenin sonuna kadar beraberce yürüyecekleri gibi sulhun akdinden sonra da birbirinden ayrılmıyacaklar ve Avrupanın yeni nizam ve intizamını birlikte kurduktan başka bunun daimi nigehbanı da olacaklardır.

Avrupanın yeni şeklini tayin için her şeyden evvel İngiltereye karşı Almanya ile İtalyanın, Fransaya karşı olduğu gibi tam bir zafer ve galibiyet temin etmeleri şarttır. Fakat bugün kıt'anın karasına hâkim bulunduklarından her memleketin dahili rejimleri arasında şimdiden bir vahdet ve ahenk vücude getirmeğe lüzum görmüş olsalar gerektir.

Bunun için Fransa şimdiden korporasyon yani İtalyada ve başka bir şekilde Almanyada olduğu gibi mesleki cemiyetler esası üzere rejimini değiştirmeği tasmim etmiştir. İtalyada Duçe ve Almanyada Führer ne vaziyette ise Fransada dahi Mareşal Petain aynı salâhiyet ve kudreti iktisab edecek ve diktatör olacaktır. Cumhur Reisi Lebrun'ün bir vazifesi kalmıyacağından çekilecektir. Hitler'in başlıca muavin ve müşavirleri Göring ve Hess yerine General Veygand ve Fransayı İngiltereye tabiiyetten kurtarmağa sonuna kadar çalışan eski Başvekil ve Hariciye Nazırı Laval Mareşalın muavinleri olacaklardır.

Avrupanın yeni nizam ve intizamından bir maksad dahi harbe girmiyen devletlerin de hududlarını irki ve askeri ehemmiyetlerine ve şu veya bu emniyet sahasına dahil bulunmalarına bakarak değiştirmektir. Buna inanarak şimdiden gayrimemnun millet ve devletler sükûnu muhafazaya karar vermişlerdir. Bu devletlerden biri Peştede neşredilen nimresmi tebliğde haber verildiği veçhile Macaristandır. Aynı kararı veren diğer bir devlet dahi Bulgaristandır.

Berlinde görüşülen ve harbin münhasıran İngiltereye karşı devamile alâkadar olan meseleler arasında İspanyanın vaziyeti bulunuyor. Almanya Fransa ile mütarekede en ziyade ehemmiyet verdiği cihet işgal sahasını İspanyaya kadar uzatmak olmuştur. İtalya harbe geç girdiğinden İspanya hududuna kadar uzanamamıştır.

Almanya bu vaziyetten iktisadi ve siyasi ve askeri cihetten istifade edecek ve Cebelüttarık üzerindeki tasarruf hakkından hiçbir zaman feragat etmiyen İspanyayı Akdenizi kapatmağa sevketmeğe çalışacaktır. Berlindeki görüşmelerin mühim bir kısmı da İspanya etrafında olduğu şüphesizdir. Balkanlardaki ve alelûmum Yakınşarktaki huzur ve sükûn harbin devamı için elzem bulunduğundan buralardaki vaziyetler dahi tetkik edilerek mühim kararlar verilmiş olması muhtemeldir.

Muharrem Feyzi TOGAY

TARİHTEN YAPRAKLAR

Churchill'lerin rolü

Bugünkü Başvekilin deruhte ettiği vazife, şüphesiz, dedesininkinden çok ağırdır

Yazan : Kadircan Kaflı

Bir kısım âlimler veraset kanunlarına çok ehemmiyet verirler: Muayyen meslek edinmiş ve çocuklarını hep aynı meslek için yetiştirmiş aileler vardır; bunlar baba ve dedelerinin zekâlarından, tecrübelerinden, sermayelerinden, kazanmış oldukları itibar ve şöhretten istifade ederler; daha çok muvaffak olurlar. Adeta, şu aileden hep iyi kumandanlar yetişir; bu ailenin bir asır evvel kurduğu fabrika hep büyümüştür ve sahibini değiştirmiştir; deriz. Bu tip ailelere en çok raslanan memleket İngiltereder. En meşhurlarından biri de bu günkü Başvekilin mensub olduğu Churchill ailesidir.

1650 senesinde dünyaya gelen John Churchill'in Londrada millî galeride ressam Kneller tarafından yapılmış olan güzel bir portresi vardır; bu resim onun elli yaşındaki zamanına aiddir. Buna rağmen gayet yakışıklı bir adam olduğu görülüyor; yüzü tamamen traşlıdır; geniş bir alnı, muntazam kaşları, ufak ve kısa bir burnu vardır. Gözleri çok iridir ve her biri, alt dudağı kalınca ve kıvrık olan ağzından büyük gibidir. 35 - 40 yaşından fazla görünmez. İlk bakışta insana itimad veren enerjik bir karakter sahibi olduğu, zekâsı ve cesareti göze çarpıyor.

John Churchill'in kız kardeşi Arabellâ o devrin en güzel kadınlarındandı. İngiltere Kralı İkinci Jacques'in ahbabı oldu ve kardeşini himaye ettirdi. Genc Churchil Holandada cereyan eden muharebelere girdi, miralaylığa kadar yükseldi.

Fransa Kralı Ondördüncü Lüi o zaman «İspanya veraseti muharebeleri»ni yapıyordu. Flandr ve Franş-Kontey işgal etti. İngiltere işe karıştı; Holanda ve İsveçle bir ittifak yaptı. Tarihte Fransaya karşı yapılan ve Napolyon devrinde en geniş mahiyetini alan ittifakların birincisi budur.

İşte John Churchill 1668 den 1714 senesine kadar kırk altı sene süren, gerek ittifaklarda, gerek harb sahnelerinde çeşid çeşid değişiklikler gösteren, bazan muahedelerle bitmiş görünen bu harblerde büyük şöhret kazanmıştır.

Bir aralık Fransız kumandanları olan Mareşal Türen'le Prens Konde'nin talebesi oldu; sonra bu kumandanların ordularına karşı harbetti. 1688 de çıkan ihtilâl üzerine İkinci Jak Fransaya kaçınca o da gözden düştü; hatta bir aralık orduya aid alışverişlerde edindiği büyük servet yüzünden hapsedildi; lâkin İngiltere ona muhtacdı. İki sene sonra Felemenkteki orduya kumandan oldu.

Churchill'in karısı Sarah Jennings çok güzel aynı zamanda zeki bir kadındı; İkinci Jak'ın kız kardeşi Prenses An'ın başhazinedarı idi; An 1702 de İngiltere Kraliçesi olunca Churchill'e Dük of Marlborough unvanı verildi; İngilterenin en nüfuzlu, en çok kendisine güvenilen adamı oldu; İrlandanın zaptını tamamladı; İskoçyayı da İngiltere ile kat'î olarak birleştirmek suretile 1707 de «Büyük Britanya Birleşik Krallığı» nın kuruluşundaki rolü çok mühimdir.

Avusturya hizmetine giren Prens Öjen'le beraber Holandayı aldılar.

Ondördüncü Lüi'nin zararı telâfi için yaptığı bütün gayretler ve taarruzlar boşa gitti; 1709 da sulh istedi; ağır şartlar dermeyan olundu. Kral halkı tahrik etti. Binlerle köylü gönüllü yazıldı. Bu gönüllülerden 90,000 kişilik bir ordu Villar kumandasında Fransanın şimalinde Malplaquet köyünde Öjen ve Marlborough kumandasında 120,000 kişilik müttefik orduya rasladı; Marlborough'un bakiyesi karşısında 11,000 ölü ve yaralı bırakarak geri çekildiler; lâkin harb bitmedi.

Halbuki İngiltere halkı sulh istiyordu; parlamentoda ve fırkalar arasında münakaşalar oldu; Marlborough tenkidlere uğradı. Ertesi sene Avusturya İmparatoru Birinci Jozef öldü; İspanya Krallığına namzed olan Şarl onun yerine geçti. İngilizler Fransa ve İspanya tahtlarının birleşmesine mâni olmak isterken Avusturya ile İspanya taht - larının birleşmesi ihtimali karşısında kaldılar. Marlborough geri çağırıldı ve İngiliz murahhası Gotye Fransız murahhasının odasına girer girmez, henüz eşikte iken «sulh istiyor musunuz efendim, size anlaşmanın çarelerini getirdim.» dedi. Avusturyalılar yalnız kalınca dayanamadılar; onlar da sulh istediler. Fransa zaptettiği yerleri muhafaza ediyordu; İspanya Kralı yerinde kalıyor, lâkin Fransa tahtı üzerinde hak iddiasından vazgeçiyordu. Muzaffer olan tek devlet İngiltere olmuştu; toprak almıyor; İspanyol müstemlekelerinde ticarî imtiyazlar elde ediyor; kendi müstemlekelerine giden bazı geçid yerlerine yerleşiyordu. En mühim olarak «denizde en üstün devlet» mevkiine ulaşmış bulunuyordu.

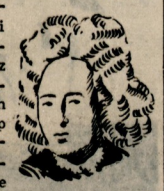

İrlandayı fetheden, Ondördüncü Lüi ordularına karşı yedi defa parlak bir surette harbederek muzaffer olan bu meşhur İngiliz diplomat ve kumandanı, karısının Kraliçe tarafından kendisine tercih edilen bir kızı onun önünde tahkir etmesinden dolayı gözden düştü; ağır ithamlar altında kaldı. Davası devam ederken kendisi Almanyaya seyahate çıktı. 1714 ağustosunda Kraliçenin ölümü üzerine geri döndü ve Londrada parlak bir surette istikbal olunarak bütün malları ve parası geri verildi; lâkin siyasetten uzak kaldı.

On sekizinci asrın başında «Büyük Britanya Birleşik Krallığı» nın kurulmasında büyük hizmeti geçen meşhur General John Churchill ailesinin kimbilir kaçıncı torunu olan bu günkü İngiliz Başvekili Vinston Churchill dünyanın en büyük ve zengin imparatorluğunun mukadderatına hâkimdir. Ve onun vazifesi şüphesiz dedelerininkinden çok daha ağırdır.

Yabancı sulara sefer yapacak gemiler

Yabancı sulara sefer yapmak üzere müsaade istiyen vapurların vaziyetini tetkik eden komisyon yaptığı toplantılar neticesinde Türk bayrağını taşıyan Yılmaz, Demirhisar ve Tükâl gemi ve motörlülerinin Rumanyaya sefer yapmalarında mahzur olmadığını bildirmiştir.

Karamürselden kaçan bir katil yakalandı

Karamürselin Ereğli köyünde üç gün evvel kasab Halim oğlu Mustafa adında birini öldürerek İstanbula kaçan Said Şengül adında bir genc dün yakalanmıştır. Said Şengül verdiği ifadede bir içki âleminde kendisine tasallût etmek isteyen Mustafaya tabanca ile beş el ateş ettiğini söylemiştir. Said evrakile birlikte Zonguldağa gönderilecektir.

Pencereden düşen yavru

Kuruçeşmede Mezarlık sokağında 19 numaralı evde oturan amele Dursunun iki yaşındaki kızı Yıldız, evin balkonundan düşerek muhtelif yerlerinden yaralanmış, Şişli Çocuk hastanesine kaldırılmıştır.

İtalyadan kâğıd alınacak

İtalyadan gazete, kitab, ve diğer nevi kâğıdlar tedariki için yapılan temaslar neticelenmiştir. Bu temaslar neticesinde İtalyadan büyük miktarda kâğıd alınması imkânı temin olunmuştur.

DENİZLERDE

Millî vapurların sigortası

Halen kabotaj hatları dahilinde sefer yapan vapurlarımızın hamuleleri sigorta edilmekle beraber tekneler sigorta edilmemektedir. Bu da millî vapurcuiuğumuz için tehlikeli bir vaziyet teşkil etmektedir. Teknelerin de sigortası için yeni bir formül tertib olunmuştur.

Millî sigortalar, Akdenizden geçecek vapurlara limanımızdan verilen hamulelerin sigortasını ancak yabancı sigortalarca pâse edildiği takdirde yapmaktadır.

MÜTEFERRİK

Sofya elçimiz Ankaraya gitti

İki gün evvel Sofyadan şehrimize gelen Sofya sefirimiz Şevki Berker dün akşamki ekspresle Ankaraya gitmiştir. Şevki Berker, Ankarada bir hafta kadar kaldıktan ve Hariciye Vekâletile temas ettikten sonra tekrar Sofyaya dönecektir.

Riyaseticumhur Umumî kâtibi şehrimizde

Riyaseticumhur Başkâtibi Kemal, Ankaradan şehrimize gelmiştir.

İktısadî bir tetkik seyahati

Sümer Bank Yerli Mallar Pazarının Beyoğlu şubesi müdürü Fahri Hırçın, şarkta iktısadî tetkikler yapmağa memur edilmiştir. Fahri Hırçın bütün Karadeniz sahillerini dolaşarak Erzuruma kadar gidecek ve her mıntakada mahallî incelemeler yapacaktır.

MAARİFTE

Muallimlerin mesken bedelleri

Muhasebei hususiye bütçesinin vaziyeti müsaid olduğundan muallimlerin birikmiş olan mesken bedellerinin tediyesine başlanılmıştır. Tediyat evvelâ askere gidenlerle tekaüd olanlara yapılmaktadır.

Prostun Bursada yaptığı tetkikler

Bursa (Hususi) — Şehrimizin imar plânını yapan Prost, Bursa ve Çekirgede muhtelif yerlerde tetkikat yapmış, bilhassa Çekirgedeki sıcak su membalarını gezerek bunların mazbut mecralara alınmasını ehemmiyetle tavsiye etmiştir.

Prost, Valimizle birlikte Uludağa giderek orada vilâyetçe yapılan ve Ankara Halkevleri umumî merkezince yaptırılacak binaların mevkilerini tetkik etmiştir.

ADLİYEDE

Bir sandalcı mahkûm oldu

Bir müddet evvel, Hasan adında bir sandalcı, Pendikten sandalına aldığı yolcuları Pavli adasına çıkarırken sandalın devrilmesi neticesi üç kişi boğulmuştu.

Hasanın, tedbirsizlik ve dikkatsizlik neticesi vefata sebebiyet sucile ikinci ağır cezada başlayan muhakemesi dün neticelenmiştir. Hasan bir sene hapse mahkûm olmuş fakat kaza esnasında yolcuları kurtarmağa çalışması esbabı muhaffefe olarak kabul edilerek hapis cezası altı aya indirilmiş ve ayrıca elli lira para cezası ödemeğe mahkûm edilmiştir.

Hırsız kadın

Muhtelif semtlerde hırsızlık yapan Melek adında bir kadın dün altıncı asliye cezada 10 ay 10 gün hapse mahkûm edilmiştir.

Kızılay Kermesi

Her sene büyük bir muvaffakiyetle tekrar edilmekte olan Kızılay kermesi bu sene geçen yıllara nazaran daha parlak ve zengin bir programla hazırlanmıştır. Kermesi görmek üzere vaki olan arzunun çokluğu göz önünde tutularak Tepebaşı Belediye bahçesinin alaturka ve alafranga kısımları müştereken bu işe tahsis edilmiştir.

Mevsimin en güzel mehtabı gecesine raslayan önümüzdeki 13 temmuz cumartesi günü akşamı bütün İstanbul halkının Tepebaşı bahçelerine koşacakları şüphesizdir. Şişli Kızılay şubesi bayanları şimdiden çalışmağa başlamışlardır.

Bir çocuk otomobil altında can verdi

Selimiyede oturan şoför Cevdetin idaresindeki 1213 numaralı kamyon, Haydarpaşa lisesi önünden geçerken 13 yaşlarında Muammer adındaki bir çocuğa çarparak ölümüne sebebiyet vermiştir. Şoför yakalanmıştır.

Bir eroinci yakalandı

Sabıkalı eroincilerden topal Muzaffer, dün Kadıköyünde Rıhtımboyu caddesinde 66 numaralı kahvede bazı kimselere eroin çektirirken suç üstünde yakalanmıştır. Muzaffer, polisin kendisini yakalayacağını anlayınca bir lâstik boru içinde bulunan beş gram eroini yutmuştur. Derhal Nümune hastanesine götürülen Muzafferin midesi yıkattırılarak lâstik boru çıkarılmıştır.

Küçük hikâye

El elden üstündür!

Hadiye Iclâl

Saib Başarır ile Cevdet Durak; ezeldenberi züğürd, meteliksiz ve cebi delik insanlardı. Arkadaşlarından hiç biri onların ellerinde kâğıd para görmemiş ve koyunlarında şıngırtı işitmemişti. Ama iş maziye aid tefahura, öğünmeğe dökülünce kimseye söz söyletmezler, biri:

— Merhum paşa babam zamanında yüz yirmi odalı konağımızda yirmi sekiz uşak, kırk altı hizmetçi, on altı ahçı sabah akşam kan ter içinde çalışırlar da gene ne bizleri, ne de misafirleri memnun edemezlerdi.

Diye söze başlar, öteki hemen lâkırdıyı ağzından kaparak devam ederdi:

— Ah.. O ne günlerdi dostum.. Saray gibi kâşanede yiyip, içip üstüm başım da yapıldıktan sonra günde kırk sarı altın ceb harclığı alırdım azizim.. Dile kolay.. Kırk sarı altın, bugün bin liraya yakın para.. İkindiye doğru bunların hepsini harvurup harman savurarak yer bitirirdim de, makamı cennet olsun pedere uğrar, gene bir kaç altın sızdırırdım.

Bugünkü hale nasıl düşmüşlerdi. O da ayrı hikâye idi. Saib Başarır felâketini İstanbulu rasgele yerinden kemirip delikdeşik eden yangının sırtına yükler, han, hamam, dükkân kabilinden bütün iradlarının kavrulup kül olduğunu anlatır, Cevdet Durak, hayatının efsanesini daha hakikate yakın sahnelerden alır, kendi hissesine düşen serveti bir kaç ay içinde vurpatlasın çal oynasın delicesine mahiv ve heba eylediğini ballandıra ballandıra hikâye etmekten büyük bir gurur ve iftihar duyardı. Zavallılar, hilkaten de çalışmak için yaratılmamışlardı. Herhangi bir meslek uğrunda zihin yormak minimini beyinlerini çileden çıkarır, herhangi bir san'at hususunda gayret sarfetmek nazik vücudlerini hırpalar ve rencide ederdi.

Fakat bu vaziyete rağmen, İstanbulun en yüksek tabakasının toplandığı kulüblerde, lokantalarda ve kazinolarda hemen her akşam şık, temiz, iki dirhem bir çekirdek kıyafetlerile arzı endam etmekten geri kalmazlardı. Evli midirler,, çocukları çocukları var mı, ailelerinden kimler mevcud, hiç birimiz farkında değildik. Yaşları kırk beşle elli arasında görünür, lâkin kendilerinden çok genc olanlar bile, onların bu eğlenceli ve meşakkatsiz ömür geçirişlerine gıpta ederlerdi.

Her zaman keyifleri yerinde, her zaman neşeli oldukları için ziyafetten ziyafete gezer dururlar, hatta bazı günler davetlerin çokluğundan onlar arasında bir tercih ve intihab yapmak mecburiyetinde kalırlardı.

Evvelâ, söylenenlere inanmazdım. Onların yegâne geçim membaı, etraftan, şundan bundan vurdukları paralar, derlerdi. Kendilerini yakından tanıyınca hakikaten bundan maada varidat kaynakları olmadığına kanaat getirdim.

Vurmak, cidden garib bir malî muameledir. Onun daha ciddî ve kanuni şekline «istikraz yapmak», «ödünç almak» derler. Bu ameliyeyi yapanlar, parayı istedikleri zatla şöyle konuşurlar:

— Bana yirmi beş lira veriniz, on beş gün sonra size iade ederim!

Halbuki böyle uzun vadeli borc almak bazıları için ayıbdır. Onlar:

— Bana yirmi beş lira veriniz, yarın mutlaka takdim ederim!

Vadinde bulunurlar. Heyhat, seneler geçer de bu «yarın» bir türlü gelmez. Parayı verene her rasgelişte o «yarın» tekrar edilir ve nihayet mesele unutulur, gider.

Alacaklı ile sık sık karşılaşılmak tehlikesi mevcud küçük şehirlerde «vurgun» lar pek muvaffakiyetle yapılamaz. Fakat İstanbul gibi büyük yerler bu tehlikesiz malî muamelenin tatbikına pek müsaiddir.

***

Saib Başarırla Cevdet Durak, Allah için söylemeli, vurgun işini, senelerce tecrübe ettikleri ayrı ayrı usullerle son derece muvaffakiyetli bir şekilde becerirlerdi.

Saib, bilhassa oyunda kazanan dostlarına musallattı. Onlar masadan kalkar kalkmaz, hemen yanlarına yanaşır, kısa cümlelerle heyecan ve merhametini tahrik eder, morfin şırıngalarile söküleri dişler gibi, sahibine hiç acı duyurmadan cüzdanlarının muhteviyatından küçük bir parçasını çeker alırdı.

Cevdet, dolandıracağı adamın ruhi haletile pek meşgul olmaz, saf tavırlar, tatlı sözler, kat'i vaidlerle bütün ceblerin kendi emrine derhal açılmasını temin ederdi.

Ne yazık ki, son zamanlarda iki kahramanın da işleri pek iyi gitmiyor, bütçeleri müthiş bir kriz geçiriyordu. Avrupa harbinin başlaması, kazançların azalması, eşyanın pahalılaşması, istikbalin ne vaziyete gireceğinin belli olmaması, kurbanların sayısını son derece azaltmıştı. Günlerini adedi belirsiz gümüş liralarla geçirmeğe, karınlarını Beyoğlunun arka sokaklarındaki küçük lokantalarda doyurmaya başlamışlardı. Boğazlarından, yaşayış tarzlarından yaptıkları ekonomiyi üstlerine başlarına sarfederek en büyük silâhları olan kıyafetlerini bozmamaya çalışıyorlar, bolluğa ve ferahlığa ermek için işlerin yeniden açılmasını bekliyorlardı.

***

Bir gece, Saib, mutadı olduğu üzere, kulübün oyun salonunda mütemadiyen yer değiştirerek masadan masaya göz atıp tetkikat yapmakla meşguldü. Ortada dönen mükâlemelerden, yığılan fişlerden Bedri Mahirin büyükçe bir miktar kazandığına kanaat getirince klâsik metodunu takib ederek, henüz ağzı süt kokan genc kumarbazı vurmaya karar vermişti. Lâkin Bedri Mahir, o kadar ani ve o derece pürtelâş çıkıp gitmişti ki arkasından yetişmek imkânını bulamadı, plânının tatbikını ertesi güne tehire mecbur oldu. Saat tam onda Bedri Mahirin apartımanının kapısını çaldı. Kanadı aralayan hizmetçi, beyin evde olmadığını söyleyince:

— Of, fena halde de yoruldum!

Diye antredeki hasır koltuklardan birine çöküverdi. Hizmetçi bu lâubaliyane hareketi efendisile ziyaretçi arasındaki dostluğun kuvvetine hamlederek:

— Biraz beklerseniz, dedi, beyefendile muhakkak görüşürsünüz.. Çünkü öğleye döneceğini söylemişti.

Saib, cebinden gazetesini çıkardı, okumaya koyuldu. Ancak başmakalenin yarısına gelmişti ki kapının zili koridorda hafif akisler yaptı ve içeriye kendisi kadar şık, lâciverd elbiseli, rugan pabuçlu, göderi eldivenli, altın gözlüklü diğer bir ziyaretçi daha girdi. Bu, Cevdet Duraktan başka biri değildi. Meslektaşlar sevgi ve samimiyetle el sıkıştılar:

— Ey.. Nasılsın bakalım, dostum..

— İyi diyeyim de iyi olayım..

— Dün akşam kulübde görünmedin..

— Evet, işlerim vardı. Biraz geç geldim, kapıcı